

II. ABDÜLHAMİD'İN
TARIMSAL KALKINMA
HAMLESİ
(*KONYA OVASI SULAMA
PROJESİ*)

2. Baskı

Oktay KIZILKAYA
Tolga AKAY

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-2396-21-6

Kitap Adı

II. Abdülhamid'in Tarımsal Kalkınma Hamlesi
(Konya Ovası Sulama Projesi)

Yazar

Oktay KIZILKAYA
Tolga AKAY

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

DOI

10.37609/akya.267

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
XIX. Yüzyılda Konya Ovası'nda Yaşanan Kuraklıklar	6
Konya Ovasını Sulamaya Yönelik İlk Fikirler	11
Sulama Projesi'nde Alman Etkisi	18
Ovanın Sulanmasında Yararlanılan Su Kaynakları	25
Projenin İhale Süreci	29
Projenin Özel Şartları	38
Sulama Projesinin Maliyeti	43
Sulama Projesinden Beklentiler	50
Projenin İnşaat Süreci	52
İnşaat Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar	57
Projenin Tamamlanması ve İşletilmesi	69
Ziraatın Arttırılmasına Yönelik Tavsiyeler	81
Sonuç	85
Arşiv Kaynakları	87
Ekler	93

ÖNSÖZ

İnsanlığın iktisadi tarihi kıt kaynakların paylaşılması üzerine kuruludur. Özellikle Sanayi Devrimi, insanların büyük bölümünü topraktan kopararak kentlere sürüklemiştir. Bu durum tarımsal üretimin azalması yanında nüfusun da artış göstermesine neden olmuştur. Böylelikle insanların doyurulması meselesi sanayi çağındaki dünyanın en büyük sorunu haline gelmiştir. Bu sorunla baş etmenin önde gelen metotlarından biri tarım arazilerinin verimini arttırmak amacıyla büyük çaplı sulama projelerinin hayata geçirilmesi olmuştur. Osmanlı Devleti de XX. yüzyılın başlarından itibaren elinde kalan toprakların verimini arttırmak için sulama projelerini gündemine almıştır. Bu amaç doğrultusunda gerçekleştirilen ilk büyük proje, yüzyıllardır kuraklıkla boğuşan Konya Ovası'nın suya kavuşturulması olmuştur. Konya Ovası Sulama Projesi gerek ihale süreci gerekse inşaat esnasında yaşanan sorunlar nedeniyle basit bir projeden öte karmaşık süreçlerin ortaya çıkardığı çok yönlü bir proje olmuştur. Osmanlı Devleti'nin hayatta kalma mücadelesi verdiği süreçte gerçekleştirilen bu güzide sulama projesi, I. Dünya Savaşı'nın akabinde Osmanlı Devleti'nin tarihe karışması ile Cumhuriyetimize miras kalan bir tesis olmuş ve yapılan çalışmalarla tekrar hayat bulmuştur.

Bu çalışma Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgelerden ve çalışmayı destekleyecek nitelikteki telif eserlerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışmamızın Konya Ovası'nın suya kavuşturulmasına yönelik yaklaşık yüz yıldır sürdürülen faaliyetlerin tarihine bir katkı sağlayacağı düşüncesindeyiz. Kitabımızın 2. basımını gerçekleştiren Akademisyen Yayınevi ile Mehtap KIZILKAYA, Tuba Çınar AKAY'a ve Yarensu Benay KIZILKAYA'ya gösterdikleri sabırdan dolayı teşekkür ederiz.

Oktay KIZILKAYA

Tolga AKAY

KAYNAKÇA

► Arşiv Kaynakları

- A. MKT. MH, 226 / 57, 09.M.1278.
 A. MKT. UM, 530 / 1, 02.B.1278.
 A. MKT. UM. 524 / 29, 8.C.1278.
 BEO. 3194 / 239490, 21.L.1325.
 BEO. 3216 / 241172, 21.Za.1325
 BEO. 3222 / 241650, 29.Za.1325.
 BEO. 3339 / 250395. 20.Ca.1326.
 BEO. 3502 / 262595, 09.S.1327.
 BEO. 3508 / 262595, 09.S.1327.
 BEO. 3955 / 296570, 07.Za.1329.
 BEO. 4187 / 313959, 21.B.1331.
 BEO. 4188 / 314056, 25.B.1331.
 DH. I. UM. EK, 36 / 10, 3.L.1335.
 DH. İD. 57 / 49, 07.R.1332.
 DH. MKT. 1424 / 118, 17.N.1304.
 DH. MKT. 1426 / 13, 23.N.1304.
 DH. MKT. 2668 / 36, 29.L.1326.
 DH. MKT. 2738 / 101, 24.M.1327.
 DH. MKT. 2846 / 82, 27.Ca.1327.
 DH. MKT. 2888 / 84, 14.B.1327.
 DH. UM. 73 / 45, 22. Ra. 1336.
 DH. UMVM. 73 / 44, 1.M.1336.
 HRT. 597 / 2.
 HRT. 598 / 1.
 HRT. 607 / 1.

HRT. 1433 / 3.

HRT. 2251 / 1.

İ. DH. MKT. 2711 / 40, 25.Z.1326.

İ. DUİT. 84 / 53.

İ. HUS. 145 / 1324-B-50, 29.B.1324.

İ. TFN. 17 / 35, 12.L.1325.

MV. 117 / 139.

MV. 178 / 27, 19.B.1331.

MV. 211 / 153, 21.C.1336.

MV. 233 / 88.

MVL. 722 / 50, 01.Ra.1283.

ŞD. 526 / 30, 02.Za.1317.

ŞD. ML. NF, 1772 / 10, 16.M.1331.

Y. A. HUS. 521/ 86, 16.R.1326.

Y. A. RES. 151 / 6.

Y. A.HUS. 521 / 86, 16.R.1326.

Y. MTV. 298 / 164, 28.R.1325.

Y. MTV. 301 / 58, 10.B.1325.

Y. PRK. BŞB. 69 / 113, 26/Ra/1321.

Y. PRK. TŞF. 3 / 85, 30.Z.1310.

ZB. 384 / 46. 04.Ha.1324.

► Telif Eserler

1929 Konya Ovası Sulama Bütçesi, TTK Kütüphanesi, Kayıt No: 684, Yer No: b 482 / 1.

ALBAYRAK, Mustafa, “Osmanlı-Alman İlişkilerinin Gelişimi ve Bağdat Demiryolu'nun Yapımı”, OTAM Yayınları, Sayı: 6, 1995. s. 1 – 38.

AYAN, Dursun, “İki Tahlil Ölçüsü Üzerinde Sosyomatematik Notlar: Şehinkarahisar Kilesi ve Göçük”, Osmanlı Bilimi Araştırmaları VI/1 (2004). s. 75 – 82.

BABAOĞLU, Mehmet, (Rapor Editörü), Beyşehir Gölü'nün Sorunları ve Alınması Gereken Önlemler, Konya İl Genel Meclisi Beyşehir Gölü Araştırma Komisyonu, Konya 2007.

BİLDİRİCİ, Mehmet, Tarihi Su Yapıları; Konya, Karaman, Niğde, Aksaray, Yalvaç, Side, Mut, Silifke, DSİ Genel Müdürlüğü, Ankara 2004.

BOZYİĞİT, Recep,-GÜNGÖR, Şenay, “Konya Ovası'nın Toprakları ve Sorunları”, Marmara Coğrafya Dergisi, Sayı: 24, Temmuz –2011, s. 169-200.

CANBOLAT, İbrahim S. Alman Dış Politikası, Alfa Basım Yayım, İstanbul 1999.

Düstur, Tertib-i Sâni, Cilt: 5.

DOĞAN, M. Sabri; Konya Su Tarihi, Koski Genel Müdürlüğü, Konya 2012.

EFE, Ayla, “Almanya'ya Verilen İkinci Demiryolu İmtiyazı: Hububat Hattı”, OTAM, Sayı: 18, 2005. s. 95 – 119.

GÜRAN, Tevfik, 19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı, Eren Yayıncılık, İstanbul 1998.

GÜVEN, H. Sami, “Atatürk Dönemi Ekonomi ve Ulaşım Siyasetleri”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 4.

İNALCIK, Halil, QUATAERT, Donald, Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, Eren Yayıncılık, İstanbul 2004, Cilt: 2.

KANBER, Rıza,-ÜNLÜ, Mustafa, “Türkiye'de Sulama ve Drenaj Sorunları: Genel Bakış”, 5. Dünya Su Forumu Bölgesel Hazırlık Süreci DSİ Yurtiçi Bölgesel Su Toplantıları, Sulama – Drenaj Konferansı Bildiri Kitabı.

KİRMİKİL, Müge, Sulama Proje Alanlarında Kırsal Alan Geliştirilmesi İçin Arazi Toplulaştırılması Rolünün GIS Destekli Analizi, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2010.

MEHMED, Cemal, Anadolu İstatistiki Askeri Coğrafya, Dersaadet Matbaa-i Askeriye 1336, Cilt: 1.

MUŞMAL, Hüseyin, “Konya Vilayeti'nin Islahı ve İmarı Hakkında 9 Eylül 1880 Tarihli Bir Lâyiha”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 2007, Sayı: 17, s. 119-134.

MUŞMAL, Hüseyin, “XX. Yüzyılın Başlarında Beyşehir Gölü ve 1910 – 1911 Yılları Büyük Taşkın Hadiseleri”, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 23, Bahar, 2008. s. 75 -84.

MUŞMAL, Hüseyin, “Beyşehir Regülatörü”, Tarih Okulu Dergisi, Mart 2015, S. 21, s. 357-373.

MUŞMAL, Hüseyin, “Konya Ovası Sulama Projesi Fikrinin Ortaya Çıkışı ve Projeye İlgili İlk Çalışmalar”, JASSS, 2015, N. 33, s. 11-28.

ORTAYLI, İlber, II. Abdülhamid Döneminde Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu, Timaş Yayınları, İstanbul 2008.

ÖKÇÜN, A. Gündüz, “Osmanlı Sanayii (1913, 1915 yılları)”, Ankara Üniversitesi, S.B.F.D, S. 2, Ankara 1970.

ÖNDER, Selahattin- KIRLI, Engin, “Osmanlı Döneminde Eskişehir'e Göçler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, Haziran 2005. s. 129 – 144.

ÖNSOY, Rifat, Türk Alman İktisadi Münasebetleri (1871-1914), Endurun Yayınevi, İstanbul 1982.

ÖZYÜKSEL, Murat, “Anadolu ve Bağdat Demiryollarını Kolonizasyon Aracı Olarak Kullanma Çabaları”Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. VI, S. 2, Kasım 1985.

PAMUK, Şevket, Osmanlı Ekonomisinde Bağımlılık ve Büyüme 1820-1913, Türkiye Araştırmaları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1994.

SOY, H. Bayram, Almanya'nın Osmanlı Devleti Üzerinde İngiltere ile Nüfuz Mücadelesi (1890-1914), Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

HASAN Eren, “Suğla”, Ankara Üniversitesi, 1972, Sayı: 1, Cilt: 4. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/12/839/10623.pdf>

SARRAZİN Otto, Friedrich SCHULTZE, Atlas zur Zeitschrift Für Bauwesen, Berlin 1912.

ULUTAŞ, Songül, “Gelenekten Moderne Tarsus'ta Tarımsal Dönüşüm (1839-1856)”, History Studies, Kasım 2012. s. 447 – 466.

YENİTERZİ, Emine, “Tanzimat'tan Cumhuriyetin İlk Yıllarına Kadar Konyalı Şair ve Yazarlar”, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 10, Güz 2001. s. 77 – 159.

YILDIRIM, İsmail, “Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Ekonomisi Üzerine Bir Değerlendirme (1838-1918)”, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, Elazığ 2001. s. 313 – 326.

YILMAZ, Emrah, “Demiryolları ve Tarımsal Gelişme: Konya Ovası Sulama Projesi Örneği”, Geçmişten Günümüze Bozkır Bildiri Kitabı, SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Konya 2016, s. 471-499.

YILMAZ, Mehmet, “Konya ve Havalisinde 1303 (1887) Kıtlığı ve Alınan Bazı Tedbirler”, Yeni İpek Yolu, Konya 1 Özel Sayı, Konya Ticaret Odası Yayını, 1998. s. 135 – 146.

YILMAZ, Mehmet, Konya Vilayeti'nde Muhacir Yerleşmeleri 1854-1914, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.